

การนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกรในยุคประเทศไทย 4.0 อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

The Employment of the Knowledge on Organic Agriculture of the Farmers in the Thailand 4.0 Era at Bang-Rachan District, Sing-Buri Province

กิจจา ศรีทา(Kitja Srita), วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์ (Wasita Kerdphon Prasopsak),

และมยุรี รัตนเสริมพงศ์(Mayuree Rattanasermpong)

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี (Master of Public Administration,
Thepsatri Rajabhat University

Received November 26, 2021, & Revise January 30, 2022 & Accepted January 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรอำเภอ
บางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี 2) เพื่อศึกษาการนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกร อำเภอบางระจัน
จังหวัดสิงห์บุรีและ 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำความรู้ไปใช้ของเกษตรกร อำเภอบางระจัน
จังหวัดสิงห์บุรีการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือเกษตรกรในเขตอำเภอบางระจัน
จังหวัดสิงห์บุรี ที่ลงทะเบียนทำเกษตรอินทรีย์กับสำนักงานเกษตรอำเภอ บางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 332
คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล
จากสถิติโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก 2.
การนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ในยุคประเทศไทย 4.0 ของเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3.ปัญหา
และอุปสรรค ในการนำความรู้ด้านเกษตร อินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกรยุคประเทศไทย 4.0 มีปัญหาและอุปสรรค
ในระดับ มาก แสดงให้เห็นว่าความรู้ที่อยู่ในชุมชนเข้าถึงยากและไม่สะดวกต่อการศึกษาค้น และเกษตรกรไม่
สามารถนำ ความรู้ที่มีมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ และเวลาในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลมีน้อย

คำสำคัญ: การนำความรู้ไปใช้, เกษตรอินทรีย์, ยุคประเทศไทย 4.0

Abstract

This research study aims to: 1) study the level of knowledge on the organic agriculture of the farmers at Bang-Rachan district, Sing-Buri province; 2) study the farmers' applying of the organic agriculture knowledge on their farming activities in the Thailand 4.0 Era and 3) study the problems and obstacles on the applying of knowledge. The three hundred and thirty-two farmers who live in Bang-Rachan district and register with the Banrachan District Agricultural Extension Office that they do the organic farming, participated in this qualitative research study.

They were chosen using the proportional allocation stratified sampling. The research tools were a questionnaire, and the statistical data were analyzed using percentage, mean and standard deviation.

The results suggested that: 1. The farmers' level of knowledge on the organic agriculture, in overall, was at the high level. 2. The farmers' employment of the knowledge on organic agriculture in the Thailand 4.0 Era, in overall, was also at the high level. The farmers had the highest level of performance on the seeking of the knowledge on organic agriculture, following by the managing of the organic agriculture knowledge and the exchanging and transferring of the knowledge on organic agriculture and farming, respectively. 3. For the farmers' problems on the employment of the knowledge on organic agriculture in the Thailand 4.0 Era, it found that the problem was at the high level.

Keyword: *The Employment of Knowledge, Organic Agriculture, Thailand 4.0 Era*

บทนำ

จากการประชุมสุดยอดว่าด้วยมนุษย์และสิ่งแวดล้อม (UN Conference on Human Environment) ณ กรุงสตอกโฮล์ม ประเทศสวีเดนในปี พ.ศ. 2515 นับเป็นจุดเริ่มต้นของความตระหนักถึงคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ด้านสิ่งแวดล้อม โดยเป็นจุดเริ่มต้นของความตื่นตัวของปัญหาสิ่งแวดล้อมโลกครั้งแรก และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมไปทั่วโลก จวบจนถึงการประชุมครั้งต่อมาในปี 2535 หรือ ค.ศ. 1992 ภายใต้ชื่อ การประชุมสุดยอดของโลกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (World Summit on Sustainable Development; WSSD) ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ได้ให้ความสำคัญในเรื่องแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) เพื่อเป็นแผนแม่บทของโลกในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม และการประชุมล่าสุดเมื่อปี 2555 หรือ ค.ศ. 2012 ภายใต้ชื่อ ริโอ+20 ได้ให้ความสำคัญกับเรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจ สีเขียว (Green Economy) และหนึ่งในนั้นคือ เรื่องการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีการกำหนดในยุทธศาสตร์ การพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวหรือการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Economy Green Growth) เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ทั้งนี้ เพื่อสร้างการพัฒนาให้เกิดความสมดุลในมิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติสิ่งแวดล้อม และนำประเทศไปสู่ความสมดุลและยั่งยืน ทำให้สำนักนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรของประเทศไทย กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร ให้มีความสามารถพึ่งพาตนเองได้มีภูมิคุ้มกันพร้อมรับความเสี่ยงด้านการผลิต การตลาด และมีการกระจายรายได้ที่ทั่วถึง มีความสามารถในการผลิตและการตลาดก้าวสู่ผู้จัดการฟาร์มที่เป็นมืออาชีพ (Smart Farmer) อีกทั้งยังเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต การจัดการสินค้าเกษตร และความมั่นคงอาหาร เพื่อสร้างฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็ง ทำให้เกิดความมั่นคงในอาชีพ และรายได้ให้กับเกษตรกร พัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรและอาหารให้มีความสามารถในการแข่งขัน ประชาชนมีความมั่นคง ด้านอาหารและมีผลผลิตเพียงพอกับความต้องการด้านอาหารและพลังงาน โดยการพัฒนาการผลิตและการสร้างมูลค่าเพิ่ม เน้นลดต้นทุนการผลิต และพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานสินค้าเกษตร กำหนดเขตเกษตรเศรษฐกิจ พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของภาคเกษตร ส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(Environmentally - friendly production) เสริมสร้างการผลิตสินค้าเกษตรที่เป็นพืชอาหารและพลังงานให้เกิดความมั่นคง รวมทั้งสนับสนุนเพื่อจัดสรรผลผลิตพืชอาหารและพลังงานให้เพียงพอต่อการบริโภคและทดแทนพลังงาน สนับสนุนการพัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตร และสร้างความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจภูมิภาคและระหว่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย ผลงานประดิษฐ์คิดค้นด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม มาขยายผลสู่การพัฒนาภาคเกษตรให้สนองความต้องการของภาคการผลิต (สำนักเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ, 2556)

ในส่วนของประเทศไทยนั้น มีปัญหาในลักษณะเดียวกับทั่วโลกที่มุ่งเน้นพัฒนาเศรษฐกิจ และมีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้เพื่อการผลิตและบริการมากกว่าศักยภาพในการรองรับของระบบนิเวศได้จึงส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมถึงคุณภาพชีวิตที่ดีของ ประชาชน อย่างไรก็ตาม หน่วยงานระดับนโยบายในภาครัฐได้ปรับทิศทางการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับ แนวคิดกระแสโลก ภาคการเกษตรของไทยเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ เป็น รากฐานของการสร้างความมั่นคงทางอาหารของประเทศและของโลก ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ใน ภาคการผลิตทางการเกษตร เมื่อพิจารณาอัตราการเจริญเติบโตของภาคเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรขยายตัวเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 3.94 ต่อปี และในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 - 11 อัตราการเติบโตของภาคเกษตร มีแนวโน้มชะลอตัวลงเรื่อย ๆ จนกระทั่งในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ภาคการเกษตรขยายตัวเพียงร้อยละ 0.10 ต่อปี เนื่องจากได้รับผลกระทบจากความแปรปรวนของสภาพ ภูมิอากาศ และภัยธรรมชาติที่ค่อนข้างรุนแรง อย่างไรก็ตามภาคเกษตรยังคงมีบทบาทสำคัญกับการพัฒนา ประเทศในหลายมิติ เนื่องจากการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์สามารถสร้างรายได้ที่เป็นเงินตรา ต่างประเทศเป็นมูลค่าสูงในแต่ละปี การพัฒนาภาคเกษตรในอนาคตต้องเผชิญกับบริบทการเปลี่ยนแปลงจาก ความเปราะบางหรือความผันผวนของเศรษฐกิจโลกที่จะส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตรของประเทศ รวมถึง กฎกติกาการค้าใหม่ของโลกการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ปัญหาภายในประเทศ บางประการที่เป็นข้อจำกัดสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศ แนวโน้มการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน รวมถึง การเปลี่ยนแปลงภายในประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมืองและการพัฒนาในระดับภูมิภาค ต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการเตรียมการเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์, 2559)

อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี เป็นพื้นที่ที่มีการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยมีสำนักงาน เกษตรอำเภอบางระจัน เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกและเผยแพร่วิชาการหรือความรู้ เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งการเกษตรแผนใหม่ให้ถึงตัวเกษตรกรโดยแพร่หลายให้ทั่วถึงเพื่อช่วยให้ เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตในด้านการเกษตรให้มีปริมาณและคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด และ เพื่อให้มีตลาดสำหรับจำหน่ายผลผลิตซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้และฐานะดีขึ้นอันจะเป็นการช่วยส่งเสริม เศรษฐกิจโดยรวมให้มั่นคงยิ่งขึ้นด้วย นอกจากนี้การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ยังคงเป็นไปได้ ซึ่งมี สาเหตุมาจากหลายอย่าง เช่น การขาดการช่วยเหลือด้านนโยบายการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ขาดความ ความ สนใจของผู้นำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่หรือแม้แต่ตัวเกษตรกรเองที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ อีกทั้งการพัฒนาและขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ยังขาดความเชื่อมโยงระหว่าง การดำเนินงานของภาครัฐ เอกชนและภาคประชาชนอย่างมีเอกภาพ จึงทำให้การดำเนินงานพัฒนาเกษตรอินทรีย์ขาดพลังร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง (จังหวัดสิงห์บุรี, 2564)

การนำความรู้ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ไปใช้ ถือว่ามีความสำคัญจึงถือเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่มีศักยภาพเพื่อการพัฒนาการเกษตรของไทยอย่างยั่งยืน การนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้จึงจำเป็นต้องสอดคล้องกับเงื่อนไขท้องถิ่น ภูมินิเวศ วัฒนธรรม และเหมาะสมกับขนาดของฟาร์ม เกษตรกรควรใช้ปัจจัยการผลิตและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการใช้ซ้ำ การหมุนเวียนเพื่อที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อนำผลจากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ที่ทำให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมีความมั่นคงและความปลอดภัยในสุขภาพ โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีความสอดคล้องกับการขยายตัวของกระแสความต้องการผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในประเทศและต่างประเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อศึกษาการนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกร อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำความรู้ไปใช้ของเกษตรกร อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกรในเขตอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ที่ลงทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอบางระจัน จำนวนประชากร 1,970 ครัวเรือน (จังหวัดสิงห์บุรี, 2564)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรในเขต อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ที่ลงทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอบางระจัน จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง 332 ครัวเรือน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่การคำนวณและตัวอย่างที่ได้ สามารถเป็นตัวแทนของ ประชากรได้อย่างสมบูรณ์ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 332 ครัวเรือนการสุ่มตัวอย่าง (กาสิ๊ก เตชะ ชันหมาก, 2553, หน้า 93 - 95) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) และการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ประเภทปลายปิด (closed end) ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เป็นการวัด เพื่อแสดงระดับมี 5 ระดับ และประเภทปลายเปิด (open end) ลักษณะให้เขียนตอบแบบคำตอบสั้นและแบบคำตอบยาวโดยผู้ศึกษาได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ นำมาประกอบในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกรในยุคประเทศไทย 4.0 อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งสามารถแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก พื้นที่ทำเกษตร ประสบการณ์ในการทำเกษตร

ตอนที่ 2 การเก็บข้อมูล การวัดความรู้ความเข้าใจพื้นฐาน การปรับเปลี่ยนแนวคิดเกษตรอินทรีย์ คะแนนเต็ม 20 คะแนน ข้อละ 1 คะแนน เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ว่าระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับไหน

โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องแสดงความคิดเห็นจากคำถามที่ผู้วิจัยกำหนด ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าจัดลำดับเป็น 5 ระดับ ตามแนวคิดมาตราวัดของ Likert's Scale

ตอนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกรยุคประเทศไทย 4.0 อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended Questions) ซึ่งระดับความคิดเห็นทั้ง 5 ระดับ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความถูกต้อง และความครอบคลุมของเนื้อหาที่ ต้องการศึกษจำนวน 3 คน ได้แก่

1. รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะชั้นหมาก ตำแหน่ง อาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. อาจารย์ ดร.สุริยะ หาญพิชัย ตำแหน่ง อาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. นายเจริญ พิมพ์ขาล ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สำนักงานเกษตรจังหวัด

ลพบุรี

โดยผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป พร้อมทั้งปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อนาคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่า IOC แล้ว พบว่าผลการประเมินได้ ค่า IOC มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 และหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด นำไปทดลองใช้ (try out) กับเกษตรกรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

การวิเคราะห์ทางสถิติ

วิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม แล้วคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลใช้คอมพิวเตอร์ โดยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยหาค่าหาค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation S.D.) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยการหาค่าความถี่ และร้อยละ
2. วิเคราะห์การนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี โดย การหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกร อำเภอบางระจันจังหวัดสิงห์บุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกรยุคประเทศไทย 4.0 อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.31 มีอายุ 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.42 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 53.01 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 65.96 มีอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 76.51 มีพื้นที่ทำเกษตร 6 - 10 ไร่คิดเป็นร้อยละ 23.80 และมีประสบการณ์ในการทำเกษตร 6 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.31
2. การวัดความรู้ความเข้าใจพื้นฐาน การปรับเปลี่ยนแนวคิดเกษตรอินทรีย์ เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจในการทำเกษตรอินทรีย์

ระดับความรู้ความเข้าใจในการทำเกษตรอินทรีย์	จำนวน (n=332)	ร้อยละ
ความรู้ความเข้าใจระดับดี(15 – 20 คะแนน)	190	57.23
ความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง (8 – 14 คะแนน)	129	38.86
ความรู้ความเข้าใจระดับปรับปรุง (1 – 7 คะแนน)	13	3.91

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีคะแนนความรู้ความเข้าใจในการทำเกษตรอินทรีย์เฉลี่ยเท่ากับ 14.28 เกษตรกรที่ได้คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 2 คะแนนและคะแนนสูงสุดเท่ากับ 19 คะแนน โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจระดับดีจำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 57.23 คน รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง (8 - 14 คะแนน) จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 38.86 และมีความรู้ความเข้าใจระดับปรับปรุง (1 - 7 คะแนน) จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.92 ตามลำดับ

การนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกรยุคประเทศไทย 4.0 อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรีแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการแสวงหาความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ ด้านการจัดเก็บความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์ ด้านการแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกรยุคประเทศไทย 4.0 อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ระดับความรู้การนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกรยุคประเทศไทย 4.0 อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการแสวงหาความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์	4.19	0.73	มาก
2. ด้านการจัดเก็บความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์	3.91	0.73	มาก
3. ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกร	3.79	0.73	
รวม	3.96	0.80	มาก

ตารางที่ 2 พบว่า การนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกรยุคประเทศไทย 4.0 อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1) ด้านการแสวงหาความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ 2) ด้านการจัดเก็บความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์ และ 3) ด้านการนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

ด้านการแสวงหาความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์

การวิเคราะห์ระดับการนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกรยุคประเทศไทย 4.0 อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรีด้านการแสวงหาความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์พบว่า ระดับการนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) ผู้นำชุมชนมีการสนับสนุนให้ชาวบ้านไปศึกษาดูการเกษตรอินทรีย์กับชาวบ้านในชุมชนอื่นเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ 2) ท่านแสวงหาความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์จาก หนังสือ วารสาร

คู่มือ และ 3) ท่านมีการติดตามข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อต่างๆ เช่นโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง แผ่นพับ หอกระจายข่าว

ด้านการจัดเก็บความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์

การวิเคราะห์ระดับการนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกรยุคประเทศไทย 4.0 อำเภอ บางระจัน จังหวัดสิงห์บุรีด้านการจัดเก็บความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์ พบว่า ระดับการนำความรู้ ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับมากไปน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) การจดบันทึกความรู้ที่ได้จากการศึกษาอย่างเป็นระบบ 2) ผู้นำชุมชนของท่านได้นำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดเก็บความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และ 3) ในชุมชนมี

การสรุป รวบรวมความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนกันในชุมชน 3.3 ด้านแลกเปลี่ยนความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกร

การนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกรยุคประเทศไทย 4.0 อำเภอ บางระจัน จังหวัดสิงห์บุรีด้านแลกเปลี่ยนความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกร พบว่า ระดับการนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับมากไปน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) มีการค้นคว้า เรียนรู้ ปรับปรุงการประกอบอาชีพด้านการทำเกษตรอินทรีย์และป้อนกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง 2) การนำความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์ไปประกอบอาชีพทำให้คุณภาพชีวิตในครอบครัว และชุมชนดีขึ้น และ 3) มีการระดมสมองจากการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน ค้นหาแนวทางที่ดีที่สุดในการ ประกอบอาชีพ

4. ปัญหาและอุปสรรค ในการนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกรยุคประเทศไทย 4.0 อำเภอ บางระจัน จังหวัดสิงห์บุรีดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัญหาและอุปสรรค ในการนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกรยุคประเทศไทย 4.0 อำเภอ บางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ปัญหาและอุปสรรคในการนำความรู้ไปใช้ในการทำเกษตรอินทรีย์ ระดับความรู้	\bar{X}	S.D.	แปรผล
1. การนำความรู้ที่อยู่ในชุมชนไปใช้เข้าถึงได้ยากและไม่สะดวกต่อการศึกษาค้นคว้า	4.42	0.80	มาก
2. เกษตรกรมีความรู้แต่ไม่สามารถนำความรู้ขึ้นมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ	3.41	0.80	มาก
3. เกษตรกรมีเวลาน้อยในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในการจัดการความรู้ 4.26 1.01 มาก	4.26	1.01	มาก
4. ช่วงเวลาในการจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนมีค่อนข้างจำกัด	3.83	1.19	มาก
5. การเผยแพร่ความรู้ในชุมชนไม่ทั่วถึงและต่อเนื่อง	3.66	1.38	มาก
รวม	4.12	0.79	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกรยุคประเทศไทย 4.0 อำเภอ บางระจัน จังหวัดสิงห์บุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้

ดังนี้) การนำความรู้ที่อยู่ในชุมชนไปใช้เข้าถึงได้ยากและไม่สะดวกต่อการศึกษาค้นคว้า 2) เกษตรกรมีความรู้แต่ไม่สามารถนำความรู้ขึ้นมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ และ 3) เกษตรกร

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกรยุคประเทศไทย 4.0 อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การนำความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรีจากการศึกษาพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จในการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ตำบลสร้อย ละครนั้น อยู่ที่ยังการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มชาวนา “ศูนย์ข้าวชุมชน” เพื่อสนับสนุนในการสร้างเครือข่าย กับแหล่งความรู้เพื่อให้ศูนย์ข้าวชุมชนของพื้นที่ตำบลสร้อย ละคร ได้เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรียนรู้จาก ประสบการณ์ และการจัดทำแปลงทดลองสาธิตการปลูกข้าวอินทรีย์ เปรียบเทียบกับการปลูกแบบสารเคมี เพื่อเป็นแหล่งอ้างอิง แหล่งความรู้ในระยะยาวต่อไป และยังสอดคล้องกับ กรรณิกา นากลาง, และคณะ (2559) ได้กล่าวว่า วิธีการปลูกข้าวอินทรีย์ในเขตจังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดอุบลราชธานี เป็นเวลา 2 ปี ผลการ ทดลองเฉพาะที่ศูนย์วิจัยข้าวสุรินทร์ พบว่า นา ข้าวอินทรีย์ที่มีการไถกลบปุ๋ยพืชสดในรูปใส่อพริกกันให้ผลผลิต สูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับนาข้าวที่ได้จากการไถกลบถั่วพราง ถั่วพุ่ม และปอเทือง โดยให้ผลผลิตในปีที่ 2 เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน คือ ข้าวที่ไม่มี การใช้ปุ๋ยพืชสดให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก 352 กิโลกรัมต่อไร่ เป็น 461, 424, 401 และ 383 กิโลกรัมต่อ ไร่ ตามลำดับและจำนวนครั้งของการไถกลบปุ๋ยพืชสดตั้งแต่ 1 – 3 ครั้ง ไม่มีความ แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญ แต่มีแนวโน้มว่าการไถกลบ 2 ครั้ง จะได้ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นมากกว่าการไถกลบ 1 ครั้ง ไส้พริกกันจัดได้ว่าเป็นปุ๋ยพืชสดที่เหมาะสมกับการปลูกก่อนการทำนาข้าวอินทรีย์แบบปักดำ รองลงมา คือ ถั่วพราง ส่วนถั่วพุ่มและปอเทือง ถ้าดินมีความชื้นมากเกินไปพืชเหล่านี้จะเหี่ยวเฉาและ ตายแต่ถ้าดินมีการ ระบายน้ำดีก็สามารถปลูกได้

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ในยุคประเทศไทย 4.0 ของเกษตรกรอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี จากการวิเคราะห์พบว่า มีการนำความรู้ไปใช้อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าชาวบ้าน ที่เป็นผู้ผลิตและเพาะปลูกพืช ให้ความสำคัญต่อผู้บริโภคและสุขภาพของตนเองเป็นอย่างมาก มีความตระความตระหนักต่อการบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ปลอดภัยและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยพยายามทำให้ผลผลิตทางการเกษตรของตนเองปลอดภัยให้มากที่สุด มีการนำเอาหน้าหมักชีวภาพมาใช้ทดแทนสารเคมี พยายามจัดการระบบแปลงเกษตรของตนเองด้วยภูมิปัญญาและพึงพิงธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ วุฒินันท์ ไตรยางค์, และคณะ (2558) ได้กล่าวว่า การศึกษาการพัฒนาารูปแบบการส่งเสริมการผลิตข้าวคุณภาพดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ได้ไปรับรอง Q ข้าว มีปัญหาในการผลิตข้าวคุณภาพดี คือ ในด้านรถรับจ้างเก็บเกี่ยวหายากอัตราค่าจ้างแรงงานสูง และราคาผลผลิตตกต่ำ ส่วนเกษตรกรทั่วไปมีปัญหาในการผลิตข้าวคุณภาพดี คือ ปุ๋ยมูลสัตว์แพงสำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการผลิตข้าวคุณภาพดี พบว่า มีประเด็นที่พึงพอใจน้อยที่สุด คือ ด้านงบประมาณในการที่นักศึกษาดูงานและการประชาสัมพันธ์ และผู้วิจัยได้จัดเวทีเสวนาเชิงวิชาการโดยเชิญผู้แทนจากภาคเกษตรกรผู้ปลูกข้าว นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และสภาเกษตรกร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และยังสอดคล้องกับ ทวี คุปต์ กาญจนากุล, และคณะ (2552) ได้กล่าวว่า การทดลองปลูกข้าวอินทรีย์พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ที่ศูนย์วิจัย ข้าวแพร่จังหวัดแพร่ พบว่าในการปลูกข้าวอินทรีย์พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 โดยเฉพาะตั้งแต่ปี ที่ 2 ถึงปีที่ 5 ได้ผลผลิตข้าวอินทรีย์เฉลี่ย 652 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากข้าว เคมีพันธุ์เดียวกัน ซึ่งให้ผล

ผลิต 632 กิโลกรัมต่อไร่ นอกจากนี้จากผลการทดลองที่สถานีทดลองข้าวสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ก็ให้ผลในทำนองเดียวกันกับการทดลองที่ศูนย์วิจัยข้าวแพร่ จังหวัดแพร่ และนอกจากการทดลองที่จังหวัดแพร่ และจังหวัดเชียงใหม่แล้ว ยังได้ทดลองปลูกข้าวอินทรีย์ที่ศูนย์วิจัยข้าวพิษณุโลก ปทุมธานี สกลนคร และที่ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง ผลการทดลอง พบว่าผลผลิตข้าวอินทรีย์พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ที่ปลูกที่จังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดพัทลุง ในปีที่ 2 ให้ผลผลิตไม่แตกต่างจากข้าวเคมีพันธุ์เดียวกัน ในขณะที่การปลูกข้าวอินทรีย์พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ในปีที่ 2 ที่จังหวัดปทุมธานีและจังหวัดสกลนคร ให้ผลผลิตมากกว่าและน้อยกว่าข้าวเคมี พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค ในการนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกรยุคประเทศไทย 4.0 อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรีพบว่า ปัญหาและอุปสรรค ในการนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปใช้ของเกษตรกรยุคประเทศไทย 4.0 อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรีมีปัญหาและอุปสรรค ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าความรู้ที่อยู่ในชุมชนเข้าถึงยากและไม่สะดวกต่อการศึกษาค้น และเกษตรกรไม่สามารถนำความรู้ที่มี มาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ และเวลาในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลมีน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ ธัญนันท์ สิ้นชัย (2551) พบว่า เกษตรกรผู้และ ขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการป้องกันตนเองและผู้อื่นจากโรคใช้หัวदनกรวมทั้งยังขาดความร่วมมือในการ พัฒนาระบบการเลี้ยงสัตว์ปีกให้ปลอดภัยจากโรคใช้หัวदनก และสอดคล้องกับ อธิรัตน์ มหาทรัพย์(2551) พบว่า การจัดการความรู้ยังไม่เกิดทั่วทั้งหน่วยงาน ขาดเวลาในการดำเนินงานที่เพียงพอ ขาดการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและเรียนรู้ระหว่างบุคลากรในหน่วยงานการไม่ได้รับความร่วมมือจากพนักงานในองค์กร บุคลากร ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการความรู้ การจัดการความรู้เป็นเรื่องใหม่ และสอดคล้องกับ ธัญกร คำก้อน (2548) พบว่า เกษตรกรขาดความรู้เรื่องวิธีการทำปุ๋ยหมักไว้ใช้เอง ป้องกันและกำจัดศัตรูพืชต่าง ๆ การปรับปรุง บำรุงดิน และวิธีการคัดเลือกพันธุ์ขาวดอกมะลิ105ให้ตรงตามพันธุ์ ส่วนในด้านการเผยแพร่ ความรู้ในชุมชนไม่ทั่วถึงและต่อเนื่องมีระดับปัญหาที่น้อยกว่าด้านอื่น เนื่องจากในชุมชนมีความเข้มแข็งในการ สร้างเครือข่าย-องค์ความรู้ มีการจัดเก็บและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์กันอย่าง ต่อเนื่องโดยมีการจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทุกวันจันทร์สุดท้ายของเดือนเลี้ยงสัตว์ปีกยังไม่ให้ความร่วมมือในการป้องกันโรคใช้หัวदनกอย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี ควรมุ่งเน้นด้านการแสวงหาความรู้ ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการแสวงหาความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ จากการสอบถามผู้รู้ หรือผู้มีประสบการณ์โดยตรงชุมชนมีเวทีหรือสถานที่สนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้ด้าน การทำเกษตรอินทรีย์

2 ด้านการจัดเก็บความรู้ ควรมีการส่งเสริมให้มีการนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์จากการ ประชุมอบรมสัมมนา มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมีกิจกรรม โครงการเกี่ยวกับการจัดการความรู้ด้านการทำ เกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่องมีการจัดสถานที่ที่เหมาะสมต่อการต่อการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้านการทำ เกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร

3 ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ควรมีการส่งเสริมให้มีการนำ ความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์มาเชื่อมโยงต่อในการประกอบอาชีพได้มีการปรับปรุงกลยุทธ์ และรูปแบบการ

ประกอบอาชีพด้านการทำเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่องการนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ไปประกอบอาชีพทำให้ลดต้นทุนในการผลิตได้รับผลผลิตและรายได้เพิ่มมากขึ้น

2 ภาครัฐควรให้ความสำคัญในการสนับสนุนภาคการเกษตร ดังนี้

1 ให้ความรู้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่องได้แก่ ความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตใหม่ ๆ การให้ความสำคัญต่อคุณภาพผลผลิต ให้ความรู้ด้านการวางแผนการตลาดและการผลิตให้เชื่อมโยงกัน และการวิจัย การผลิตที่เหมาะสมกับพื้นที่และตลาดของผลผลิตนั้น เป็นต้น

2 การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านการประกอบอาชีพการเกษตรของเกษตรกรที่ยังคงให้ ความสำคัญกับการปลูกพืชเชิงเดี่ยวที่คุ้นเคย ให้เห็นประโยชน์ในการทำการเกษตรแนวใหม่

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1 ควรศึกษาในกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ที่มีขนาดธุรกิจที่ใหญ่ขึ้น เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมในการ วางแนวทางส่งเสริมการเข้าร่วมเครือข่ายวิสาหกิจได้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

2 ควรมีการศึกษาปัจจัยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเกษตรกรอินทรีย์ในเชิงปริมาณควบคู่ไปกับการวิจัย เชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเพิ่มเติม

3 ควรทำการศึกษาวิจัยในมิติของการสร้างความเติบโตยั่งยืนของเกษตรกรอินทรีย์

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา นากลาง, และคณะ. (2559). การจัดการพืชบำรุงดินอย่างเหมาะสมในนาข้าวอินทรีย์. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 4 กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559). แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564). สืบค้น พฤศจิกายน 4, 2563, จาก <http://planning.dld.go.th/th/images/stories/section-5/2560/strategy02.pdf>
- กาสิ๊ก เตชะชั้นหมาก. (2553). หลักการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น. จังหวัดสิงห์บุรี. (2564). ข้อมูลพื้นฐานอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี. สืบค้น มกราคม 5, 2564, จาก <http://www.singburi.go.th>
- จังหวัดสิงห์บุรี, (2564).สรุปผลการสำรวจแบบสอบถามภาวะเศรษฐกิจ ประจำเดือน เมษายน
- ธัญนันท์ สิ้นชัย. (2551). การจัดการความรู้ของศูนย์ควบคุมโรคใช้หัวदनก กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตร และสหกรณ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉันทกร คำก้อน. (2548). การจัดการความรู้ของเกษตรกรในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีรารัตน์ มหาทรัพย์. (2551). การจัดการความรู้ของหน่วยงานบริหาร กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทวี คุปต์กาญจนากุล, และคณะ (2552). การจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดินในการผลิตข้าวอินทรีย์. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วุฒินันท์ ไตรยางค์, และคณะ. (2558). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการผลิตข้าวคุณภาพดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. วารสารแก่นเกษตร, 43(2), 365 – 378.

สำนักเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ. (2556). การศึกษาเศรษฐกิจสีเขียว ในบริบทภาคการเกษตร เอกสารวิชาการ เลขที่ 302. กรุงเทพฯ: สำนักเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ สำนักงาน เศรษฐกิจ การเกษตร.

